

SLOVENSKI UČITELJ

GLASILO SLOVENSКИH
KRŠČANSКИH UČITELJSКИH
IN KATEHETSKИH DRUŠTEV

Bogu srce
mladini ljubezen
domovju zvestoba

L. XVIII. ♦ 1917 ♦ ŠTEV. 7.-8.

Vsebina:

Šolska svečanost	145
Pedagoška premišljevanja učitelja Samotarja. Poročnik nadučitelj Fr. Samec	147
Še nekaj misli ob novi katehetiki sem. prof. dr. Franca Ušeničnika. X. Y.	149
Pouk slaboumnih otrok. Anica Lebar	152
Krenimo na nova pota. J. Polák	154
Spominščina. Francka Zupančič	156
Abstinenci kotiček. —a—	157
Listek:	
Iz zapiskov mojega potovanja po fronti. V. Č.	158
Katehetski vestnik:	
Katehetske beležke	160
Zgledi, uporabni pri katehezi	161
Vzgoja	161
Učiteljski vestnik	163
Raznoterosti	165
Slovstvo in glasba	167

»SLOVENSKI UČITELJ« izhaja sredi vsakega meseca. Celoletna naročnina 4 krone. (Naročnina in članarina za »Slomškovo zvezo« 5 K; naročnina in članarina za »Društvo slovenskih katehetov« 5 K; naročniki, ki so člani obeh društev, plačajo 6 K.) Spisi in dopisi se pošiljajo uredništvu do 4. vsakega meseca. Reklamacije, naročnino, dopise sprejema uredništvo »SLOVENSKEGA UČITELJA« V LJUBLJANI.

Urednika: A. ČADEŽ, katehet v Ljubljani, in FR. JAKLIČ, nadučitelj, drž. in dež. poslanec. Oblastem odgovoren IVAN RAKOVEC. Tisk Katoliške tiskarne.

SLOVENSKI UČITELJ

GLASILO SLOVENSKIH KRŠČANSKIH UČITELJSKIH IN KATEHETSKIH DRUŠTEV. ■ LAST „SLOMŠKOVE ZVEZE“ IN „DRUŠTVA SLOVENSKIH KATEHETOV“.

L. XVIII.

V LJUBLJANI, DNE 15. JULIJA 1917.

ŠT. 7.-8.

Šolska svečanost.

O priliki slavnostne konference na šentjakobski dekliški osemrazrednici v Ljubljani, namenjeni proslavi novega vladarja Karla I., je imela šolska voditeljica gospodična Frančiška Z e m m e naslednji nagovor:

Zbrali smo se danes tukaj, da praznujemo nastop vlade Njunih Veličanstev: presvetlega cesarja Karla I. in Njegove preblage soproge presvetle cesarice Zite.

Večkrat je že bilo, da so avstrijski cesarji zavladali v burnih razmerah, toda tako resni časi kot sedanji še niso bili odločeni nobenemu vladarju pri nastopu. Kamor pogleda naš cesar, povsod ga obdaja sovražnik. Premagati vse te sovražnike in skrbeti za blagor vseh narodov, ki so združeni pod žezlom avstrijskim — to je velika in težka naloga našega cesarja.

Bo li zmožel to imenitno, vzvišeno nalogo? — Z mirno vestjo smemo reči: da. Saj ga dičijo čednosti in vrline, ki so porok, da se mu bo posrečilo vse svoje narode pripeljati do onega srečnega cilja, ki zadovolji vsako srce. Pogum in moč bo našel v zaupanju na božjo pomoč. Kdor na Boga zaupa, ta ne zida na pesek. To zaupanje v Boga spremlja presvetlega cesarja, ko se podaja na bojne fronte, da tam osrčuje in navdušuje vdane mu vojake.

In kako ljubijo vsi narodi, posebno pa mi Slovenci, novega vladarja! To gorko ljubezen kažemo pri vsaki priliki, izpričujejo jo zlasti naši slovenski fantje in možje v boju. Ne straši jih misel na smrt, ne grozni boji, ne težave, saj jim je sveto naše geslo: »Vse za vero, dom, cesarja!« Tudi življenje žrtvujejo brez strahu — in to vse, ker ljubijo svojega cesarja kakor očeta.

Kako skrben je Karel I. za svoja ljudstva, vidimo iz njegovega manifesta. Edina njegova skrb v tem trenutku je pač ta, da bi osrečil svoje narode z blagoslovom miru. Neprestano se trudi, da bi zasijal naši domovini mir, oni blaženi mir, po katerem hrepeni srce vsakega Avstrijca.

Vse težave, vse skrbi, ki jih nalaga cesarska krona mlademu vladarju, prenaša ž njim v ljubezni njegova preblaga soproga, presvetla cesarica Zita, ki nam je vzor skromnosti, ljubeznivosti in dobrotljivosti. Nič ne kaže na visoki gospej, da je vladarica. Preprosta je njena obleka, ponižno njeno vedenje.

Ponosni smo bili 2. junija t. l., ko smo imeli to srečo, da smo jo pozdravili v svoji sredi. Vsakemu človeku se je brala radost v očeh, ko je videl presvetlo cesarico Zito. Kako prijazno nam je odzdravljala, kako ljubko se smehljala šolski mladini! Vsak jo je vzljubil.

Hitela je v bolnice, da kakor dobra mati tolaži ranjence — one vojake, ki so sovražnikom zabranili vlom v našo ožjo domovino. Kako je pač krvavelo njeno usmiljeno srce, ko je videla toliko bolečin. Bogato je obdarila te siromake in jim s tem napravila izredno veselje. Za vse te dobrote smo ji tudi mi hvaležni.

Nekaj pa nam bo ostalo v trajno-veselem spominu. Dokler bo Ljubljana stala, se bo podedovalo od babice na vnuke, kako je presvetla cesarica pričela dan, ki ga je preživela v Ljubljani. Ob 8. uri zjutraj je prisostvovala sv. maši v stolnici. Klečala je tako mirno, molila tako pobožno in neprisiljeno, da so bili iznenadeni vsi navzoči. Med sv. mašo je prejela presvetla cesarica sv. obhajilo s toliko pobožnostjo, da so se lesketale solze v očeh vseh številnih vernikov. Pa ne samo žene in gospe so bile ganjene do solz, tudi v očeh marsikaterega izmed navzočih mož se je utrnila solza. Nikdo, ki je imel priliko videti presvetlo cesarico v tem trenutku, ne bo tega pozabil. — Kako lep zgled za nas! Utrujena od dolge vožnje, v skrbeh za ljubljene soproga, je vendar prva njena pot v cerkev. Prepričana je, ako je z nami Bog, nam nikdo ne more škodovati. Kakor otroci v varnem okrilju svojih staršev smemo biti tudi mi brez skrbi, dokler imamo tako dobrega cesarja, tako blago cesarico!

Vsemogočni Ju blagoslovi, ohrani do skrajne meje človeške starosti in jima daj doživeti kmalu boljše čase.

Bog živi presvetlega cesarja Karla I. in presvetlo cesarico Zito!

Udanostna izjava

učiteljskega zbora mestne slovenske dekliške osemrazrednice v Ljubljani pri slavnostni konferenci povodom šolske svečanosti, namenjene proslavi novega monarha avstrijskega — Karla I., dne 21. junija 1917.

V veseli zavesti, da nam je božja Previdnost v osebi Njegovega Veličanstva cesarja Karla I. naklonila najboljšega in najmilejšega vladarja, ki vse svoje krepke moči posveča blagru in sreči vdanih mu državljanov; —

v tolažilnem prepričanju, da je sedanji naš monarh poln iskrene ljubezni do vseh avstrijskih narodov, ki mu je vsestranska pravičnost merilo in pravec pri težavnem bremenu vladarskih poslov;

v očigled jasnim dokazom izredne naklonjenosti Njegovega Veličanstva do slovenskega rodu in do naših železnovztrajnih vojakov, ki jim je blagovolilo nakloniti čast »cesarjevičevega polka«; —

ob blagodejnem in odkritem prizadevanju za tako težko pričakovani mir, ki z njim želi Njegovo Veličanstvo čimpreje osrečiti svoje zveste podanike; —

ob neomajni in neupogljivi zaslombi, ki jo ima in jo bo imelo a v -
strijsko šolstvo, versko-nravna vzgoja ljudskega naraščaja, čvrsta
in zdrava mladina, z njo obenem pa tudi zadovoljno in gmotno preskrb-
ljeno učiteljstvo, —

pozdravlja

učiteljski zbor mestne slovenske dekliške osemrazrednice v Ljubljani
v najiskrenejši spoštljivosti in vdani pokorščini Njegovo Veličanstvo
cesarja Karla I. kot od Boga poslanega vrhovnega voditelja svojega;
obenem pa

obljublja,

da se hoče z vsem ognjem posvetiti tudi v bodoče pouku in versko-nravni
vzgoji mladine, ki od nje dobre vzgoje zavisi sreča trdne Avstrije in kre-
menita zvestoba državljanov.

Vsemogočni naj nakloni milemu vladarju Karlu I. in njegovi prejasni
soprogi cesarici Ziti polnost božjega blagoslova, varstva in milosti!

Naj Njegovo Veličanstvo presvetli cesar Karel po božji dobroti
kmalu zavlada kot kralj miru nad zmagovito Avstrijo!

V Ljubljani, dne 21. junija 1917. — (Slede podpisi.)

Pedagoška premišljevanja učitelja Samotarja.

Poročnik nadučitelj Fr. Samec.

(Dalje.)

Dotakniti bi se bilo treba še prirodoznanstva in prirodo-
slovja. Velika napaka stare šole je bila, da je poučevala premalo
nazorno. Toda prav tako velika napaka sedanje šole je, da hoče poučevati
vse nazorno.

Učitelj se je odločil, da bo čital z učenci berilo »Kovač in krojač«.
Seveda je treba otroke prej pripraviti. Zato bo prinesel en dan prej v
šolo sliko kovačnice in krojačeve delavnice in ju primerno obdelal. Toda
to še ni dovolj; če je učitelj količkaj idealen, bo prinesel na dan obravnave
berilnega sestavka tudi »učila« s seboj. Izposodil si bo pri krojaču likalnik,
pri kovaču kladivo, no, kaka igla se dobi v domačem gospodinjstvu. Tako
opremljen stopi v razred. Ko bi učenci ne bili že navajeni takih prizorov,
bi seveda z veliko radovednostjo pričakovali, kakšno velikansko jajce se
bo izvalilo po tem kokodajskanju, tako ga pa le malo začudeno gledajo.
In obravnava se začne po znani metodi. Ubogi učitelj, kako malo poznaš
otroško dušo!

Tudi mi smo v šoli čitali to berilo. Vsa obravnava je bila v tem, da
je vprašal učitelj, kaj je to — likalnik. Ko mu je učenec odgovoril, da je
to »pàjglezn«, so bile znane vse besede. Ob koncu je učitelj še pohvalil
kovača in krojača, ker sta bila tako navdušena vsak za svoj stan. Omenil
je, da ljudje navadno zabavljajo in tožijo čez svoj stan in so z njim neza-
dovoljni. In k temu je dodal še par lepih naukov.

Čemu pa tudi vlačiti naslikane kovačnice v šolo? Vsak dan, ko sem šel v šolo in iz šole, sem šel mimo prave kovačnice. Dotični kovač je bil na eno oko slep, nosil je raztrgan usnjat predpasnik, rad je pil slivovko, vedno je imel »čik« v ustih na levi strani in sploh je bil jako zanimiv človek. Če smo včasih stali pred njegovo delavnico, je nenadoma pristopil in pobožal tega ali onega s sajastimi rokami po licih. Čez cesto kakih trideset korakov daleč pa je domoval krojač Pisanec. Torej kakor nalašč za to berilo. Pa menite, da sem mislil pri čitanju berila na ta dva znanca? Kaj še! To bi bilo vendar prevsakdanje! Mislil sem na kovača, ki sem ga videl samo enkrat, vsaj v kovačnici. Ko sem bil kake štiri leta star, je oče nesel nekaj kovat in me vzel s seboj v kovačnico. Tedaj sem prvič videl, kako se obrača kovač okrog svojega ognjišča, in to podobo sem imel pred očmi pri čitanju tega berila. Za krojača sem si izvolil enega iz domače vasi. Oba pa sta bila že davno mrtva takrat.

Toda to ne spada k prirodoopisju! Posvetiti sem hotel le nekoliko v nepotrebno ponazorovanje; vse prirodoopise je namreč danes nekako nadaljevanje nazornega nauka. In ravnotako, kakor pri tem berilu, se tudi pri prirodoopisju dostikrat brez potrebe vlačijo v šolo razna učila. Koliko se je svoje dni zabavljalo čez ono staro metodo, ko je prinesel učitelj učila šele potem v šolo, ko je dotične stvari že obdelal! Toda ravno ta metoda bi jako lepo izpopolnila nazorni nauk, ako bi se malo večkrat navajala.

Gotovo je nazorna metoda veliko lažja za učence, toda to še ni odločilno, pomisliti moramo, da je enostranska. Pri učencih moramo gojiti poleg možnosti, opazovati predmete in prikazni, tudi možnost, da si vse to predstavljajo brez raznih podob in druge navlake. Tu igrata veliko vlogo spomin in domišljija, ki se nikakor ne smeta zanemarjati.

Učiti se hočemo n. pr. kako ptico. Prečitamo dotični opis iz knjige: taka in taka je ta ptica. Učenec si mora v duhu napraviti sliko, če hoče kaj vedeti. Poklicati mora na pomoč spomin na ptice, ki jih je že videl, če ta ne zadostuje, si mora pomagati z domišljijo, sliko mora imeti. Ko se prepričam, da si je vsak učenec ustvaril v glavi neko podobo, jim pokažem nagačenega ptiča. Učenci primerjajo sedaj svojo podobo s ptico, ki jo imajo pred seboj, in popravijo podobo, če je treba. Obenem tudi vidijo, kateri stavek ali katero besedo so napak umeli.

Meni se zdi ta metoda čisto primerna. Vsaj včasih za izprembo bi jo uporabil, ako bi se ne bal nadzornika. Dà, celó potrebna se mi zdi ta metoda. Pomisliti namreč moramo, da se bodo morali naši učenci še sami izobraževati, če hočejo iti z duhom časa naprej. In kakor je vsakomur znano, je glavni vir izobrazbe našemu ljudstvu čitanje. Od naših časopisov pa nikakor ne moremo zahtevati, da bi nam za vsak stavek, ki ga prineso, pomolili sliko pred nos.

Včasih se je mnogo pisalo o biološki metodi. Kolikor se jaz spominjam, smo se tudi prej ozirali na biološke momente, kolikor se dajo porabiti pri pouku. Rekli smo n. pr.: Da si ohrani mačka ostre kremplje, jih potegne pri hoji pod kožo. Ali: Da morejo ptice letati po zraku, so lahke in imajo prednje ude prikrojene v peruti i. t. d. Pedagoški so po-

trebovali nove metode in krstili so jo pač biološko metodo. Sistematiška je bila preveč zastarela. Mnogo profesorjev obsoja to novotarijo, — toda pustimo to njim samim.

Jaz sem le radoveden, kaj bi škodovalo našim učencem, ako bi omenili pri obravnavi kake domače živali, da živijo po drugih delih sveta večje in lepše njej podobne živali, jih kratko opisali in jim pokazali vsaj naslikane. Kaj takega otroci zelo radi vidijo in slišijo in, kar je važnejše, tudi premišlujejo. Čisto lepo je, da jih učimo, kako se pridobiva sol, petrolej in druge vsakdanje stvari, toda ako bi slišali včasih kaj iz prirode daljnih dežel, kar nimajo vsak dan prilike videti, bi jim tudi ne škodovalo.

(Dalje.)

Še nekaj misli ob novi katehetiki sem. prof. dr. Franca Ušeničnika.

X. Y.

Nekako jedro katehetike tvori III. poglavje drugega razdelka — o metodi pri katehetskem pouku. V tem poglavju je g. pisatelj na majhnem prostoru z veliko spretnostjo zbral ogromno gradivo, povzeto deloma iz knjig priznanih mojstrov, kot so n. pr. kan. Kržič, Linden, Knecht, Gattlerer, Krus, Willmann, Meumann i. dr. Večinoma bi že vsak kratek odstavček mogel biti podlaga dolgim razpravam.

O metodah se je zadnja leta veliko govorilo in pisalo. Gotovo je, da učitelj ne sme biti suženj metode; ob vestni skrbi za metodično pravilno ravnanje pri pouku si mora ohraniti vendarle samostojnost. Napredka pri pouku ne moremo pričakovati od preveč tankovestne skrbi za metodo. Gotovo je pa tudi, da mora biti pouk primeren zakonom mišljenja; in to ravno hoče prava metoda. Za preziranjem vsake metode se le prerada skriva domišljavost, večkrat tudi nevednost in želja po preveliki zložnosti.

Na podlagi naše nove katehetike si lahko izprašujemo vest, vkoliko smo se ravnali pri pouku po upravičenih zahtevah katehetike. Seveda bi nam bilo to delo zelo olajšano, ako bi se mogla uresničiti želja, ki jo je v »Sl. Uč.« izrazil že kan. Nadrah, naj bi g. avktor med pravilo vselej vpletel nekaj zgledov. Težko bo pač tej želji ustreči, ker bi knjiga preveč narastla. Na učilišču bo težave zaradi pomanjkanja zgledov moral premagati profesor katehetike; že izkušeni katehet bo pa dobil primernih zgledov deloma v svojem lastnem izkustvu, deloma v izdelanih katehezah.

Pri takih pravilih, kot so metodična, bo vedno nekaj prepornih točk, ki bi pa ne bile nič bolj jasne, če jih tudi tukaj še enkrat spravimo v razgovor. Mnogo preprirov je n. pr. že izzvala analiza in sinteza. Praktično so metodiki glede analize in sinteze skoro edini. Da učim analitično, če opišem obrede enega izmed zakramentov in iz konkretnih obredov razberem to, kar je bistvenega v vsakem zakramentu, — to metodiki splošno uče; ne vjemajo se pa vsi v tem, zakaj ravno to pot imenujemo

analitično. Naša katehetika pravi, da analiziramo konkretno dejstvo in iz njega odmišljamo splošne pojme.

So pa metodiki, ki trdijo, da analizo izvrši že učitelj sam, ki se na pouk pripravlja; da analizira splošen pojem v njegove znake in ga analiziranega predstavi učencem, ki potem potom sinteze sestavljajo pojme; ker ta učna pot začnjenja z analizo, se imenuje analitična pot, ki se pa konča s sintezo. Ako analizo in sintezo presojamo po izdelanih katehezah, moramo ti vrsti metodikov skoro pritrditi. Pa glavna stvar je, da v praksi večinoma vsi soglašajo.

Pri »analizi teksta« bi bilo dobro še bolj poudariti, da je taka analiza le za silo dopustna (ko n. pr. razlagamo molitvene formularje); sicer pa taka analiza postane lahko le dolgočasna eksegeza, ki le ubija zanimanje in pozornost.

Velike vrednosti za kateheta so navodila glede dispozicije za posamezne kateheze. Dober uvod je najboljša podlaga za razumevanje biblične zgodbe; napravi tudi poznejšo razlago nekako lahno tekočo. Kar in kolikor se da, naj se pri biblični katehezi pojasni že v uvodu; vpletanje razlage med pripovedovanje le preveč trga logično zvezo med posameznimi stavki. Ko je katehet zgodbo povedal do konca, odpro učenci knjige in eden prebere prvi odstavek. Tu bi še pridejali: »Ako so učenci slabi in jim dela branje težavo, bi ne bilo odveč, ako se zgodba še enkrat ponovi, preden se bere; prvikrat naj jo prebere katehet, ki naj posebno pazi, da med posameznimi logičnimi odstavki napravi dosti presledka.« Razlaga naj potem — ne stavek za stavkom, marveč odstavek za odstavkom, na kar tudi katehetika opozarja. Zgolj besedno razlago, pri kateri mesto neznanih izrazov povemo učencem druge že znane, metodiki navadno obsojajo, ker pri taki razlagi učenci premalo mislijo. Razlaga naj le bolj povprašuje po vzrokih, učinkih, nagibih. Zelo priporočljivo je, da ob koncu razlage poiščejo učenci vodilne misli posameznih odstavkov; poglavitne besede se nato lahko zapišejo na desko. S pomočjo vodilnih besed se vsebina ponovi. Res je to delo zamudno; vendar preden moremo iz zgodb izvajati nauke za življenje, morajo otroci zgodbo dobro razumeti in njeno vsebino obvladati. Morda na to preveč pozabimo in se čudimo, da tako težko zbudimo zanimanje pri izvajanju navodil za življenje. Bolje je, da vzamemo manj zgodb, pa tiste dobro; otroci se usposobé, da ostale zgodbe sami lahko s pridom preberejo in pozneje z razumevanjem poslušajo božjo besedo v cerkvi.

Pouk v verskih resnicah je pogoj krščanskemu življenju. Da bo pa otrok v resnici krščansko živel, ne zadostuje verska izobrazba uma, potrebna je še bolj izobrazba srca, vzgoja volje. O tej govori III. razdelek katehetike. (Naslov »Katehetska vzgoja« je morda netočen; bolje: Kako naj katehet vzgaja.)

Natančneje o tem razdelku ne moremo govoriti; ne vemo, kaj naj bi omenili, kaj prezrli. Vsaka stran je važna za kateheta-vzgojitelja. Omenimo vendar nekaj stvari, glede katerih mnenja niso povsod ista ali nazori semintja ne prav jasni.

Povejmo otrokom, kolikrat in kje morajo pripogniti koleno, če prihajajo v cerkev ali odhajajo iz cerkve. Ko pridemo v cerkev, se pri kropilniku pokrižamo z blagoslovljeno vodo. ne da bi pripognili koleno ali celo poklekneli. Potem gremo na mesto, kjer mislimo ostati; če gremo mimo tabernaklja, pripognemo koleno, potem gremo na svoje mesto; sicer se poklonimo proti tabernaklju šele tedaj, ko smo dospeli na svoj kraj. Pri odhajanju iz cerkve velja isto pravilo. Pri vratih se pokrižamo, ne da bi se še enkrat obrnili nazaj ali obrnili proti oltarju in pripognili koleno.

Med sv. mašo pri nas nekateri verniki kleče od predglasja do zauživanja. Ljubljanski katehetje so svoj čas nasvetovali, naj pokleknejo otroci za povzdigovanje, potem pa kleče do konca zauživanja. Reče se jim pa, da ni grešno in napačno, če kdo koj po povzdigovanju vstane, zlasti če je mokro po tleh ali hud mraz. Med povzdigovanjem je pri nas navada, da verniki glavo priklonijo, se pokrižajo in na prsi trkajo. Nekoliko drugačen in bolj priporočljiv običaj, ki ga otrokom sedaj priporočamo, je ta-le: Ko mašnik pri oltarju po konsekraciji kruha pripogne koleno, naj navzoči verniki gledajo na oltar, da vidijo sv. hostijo, ki jo mašnik povzdigne, nato pa glavo globoko priklonijo in molijo: »Moj Gospod in moj Bog! Molim te, presveto Rešnje Telo Jezusovo, zame darovano na križu. Jezus, verujem v Te, — Jezus, upam v te, — Jezus, ljubim Te nad vse. Bodi milostljiv meni, ubogemu grešniku! Amen.«

Pri poslednjih besedah se roka z raztegnjenimi, nekoliko upognjenimi prsti položi na prsi in odstrani, ko se glava dvigne. Prekrižavanje odpade. (Za to molitev je podeljen odpustek 7 let in 7 kv.) — Pri povzdigovanju sv. Rešnje Krvi se zopet pripogne glava šele, ko verniki kelih vidijo. Moli se molitev, kakor v »Šol. molitveniku«, str. 52. Križanje in trkanje odpade. Le pri besedah: »Očisti me, Gospod, s svojo krvjo in usmili se vernih duš v vicah. Amen«, se napravi z roko, kakor zgoraj rečeno.

Za vse življenje važen je nauk o popolnem kesanju. Pomotna je misel, da s popolnim kesanjem dobimo odpuščenje grehov samo v sili. Enako je v zmoti, kdor sodi, da je popolno kesanje nekaj izrednega, za navadnega človeka nemogočega. Da obudimo popolno kesanje, premišljujmo najprej božjo pravico, ki greh kaznuje. Misel na božjo pravico zbudi v nas strah; iz strahu pred kaznijo obžalujemo greh kot največje zlo. Da se od nepopolnega nagiba dvignemo do popolnega, premišljujmo potem božjo dobroto in ljubezen do nas; zlasti ljubezen, kakor se razodeva v učlovečenju, trpljenju in smrti Odrešenika Jezusa Kristusa. Katehet, ki razlaga otrokom formulo kesanja, razvij v živih besedah oba nagiba.

Ko govorimo o nevrednem sv. obhajilu, moramo paziti, da ne pretiravamo, kakor da je sakrilegično obhajilo največji med vsemi grehi. Če sv. očetje nevredno obhajilo primerjajo z izdajstvom Juda Iškarijota ali s križanjem, je treba primere tako umeti, da je pač nekaj podobnosti, nikakor pa ne enakost med enim in drugim grehom. Subjektivno je lahko nevredno sv. obhajilo v najnižji vrsti med smrtnimi grehi, če si

n. pr. kdo zavoljo ljudi ne upa sv. obhajilo opustiti, pa mu je hudo, ker bo žalil Boga.

Podobnih trezno in globoko zamišljenih navodil obsega katehetika veliko. Našteti vseh ne moremo. Primeren sklep z ozirom na novo katehetiko pa bi bil, da njena navodila zopet in zopet prebiramo. Do tega prepričanja nas mora katehetika privesti, da je vzorno kateheziranje velika umetnost; da nam je treba temeljite priprave za posamezne učne ure, resnega in pogostnega razmišljanja, kako bomo kos svoji nalogi; dalje nam je treba katehetskih sestankov, hospitacij, potem pa zopetnega prebiranja navodil za uspešno izvrševanje katehetske službe.

Pouk slaboumnih otrok.

Anica Lebar.

(Dalje.)

Pomožni razred.

Nazorni nauk tvori podlago vsemu pouku; kajti predpogoj razumnemu mišljenju in govorjenju so pravilne in jasne predstave, ki pa izhajajo le iz jasnega naziranja. »Nazorni nauk poučuje le z resničnim, določnim, neraztresenim in ostrim opazovanjem«. (Herbart.) Pomožna šola mora izpočetka poseči nazaj do one stopnje, ki jo normalni otroci zavzemajo davno pred vstopom v šolo. Jean Paul pravi pač po pravici: »Človek se uči v prvih štirih letih življenja več kakor v štirih akademskih«. Kolika zamuda pa je v duševnem in telesnem oziru pri nenormalnih, ki imajo ob začetku šolske dobe marsikdaj šele obzorje triletnega otroka. Da se ta zamuda kolikormoč izenači, je predvsem potrebno, da učitelj pojave iz vsakdanjega življenja pred očmi svojih učencev obnavlja, to je, da za izhodno točko svojega pouka vzame resnične dogodke, ki so jih otroci sami doživeli. Le na ta način jim more stvarno razložiti razmerje med osebami in reči. »Poučuj praktično in za življenje!«, to mora biti vrhovno pravilo pri pouku na pomožni šoli.

Na najnižji stopnji pomožnega razreda obsega nazorni nauk vaje v razločevanju oblik, barv, lastnosti, snovi in glasov; dejanja oseb in živali; razločevanje predmetov v naravi in na sliki; poimenovanje delov teh predmetov; konkretno poznavanje časovnih in krajevnih pojmov. To pa dosežemo z enotnim ponazorovanjem predmeta. Sem pa ne spada le, da otrok ta predmet ponovno ogleda, temveč je mnogo bolj potrebno, da imenuje njegove dele, njih lastnosti in uporabo. Na ta način tvori otrok pravilne pojme, ko spozna pomen besede in mu to pride v zavest.

Posebno mikaven je nazorni nauk, če vodi otroka v domačo hišo, kjer mu pokaže že znano družinsko življenje; na vrt, travnik in gozd, kjer je bil že sam, kjer povsod srečuje svoje znance. Nazorni nauk je središče in izhodišče pouku v branju, pisanju, risanju, računstvu in petju. Celo nраво-verske nagibe vsebuje; na višji stopnji pa se razširja v domo-

znanstvo. Vse pa, česar po vsebini ali obliki slaboten duh nenormalnega otroka ne more sprejeti ali obdržati, mora pouk izločiti. Realije same na sebi so tu izločene; obravnavati jih je le kot domoznanski nazorni nauk. Brez nazornosti, brez nazorovanja je vsak pouk na pomožni šoli nemogoč. Za ponazorovanje je treba obsežnih nazornih sredstev. Podobe, dasi so dobro nazorno sredstvo, še ne store mnogo; kajti slika je le pomoček, ne pa povzročitelj predstave. Za marsikaterega naših otrok je naslikano polje z zrelim žitom le rumena ploskev. Le resničnost tvori podlago nazornosti; zato so učni izprehodi posebno važni. Saj narava je najboljša učna knjiga, ki je najučenejše glave niso proučile, a vendar govori tudi najslabejšim lahkoumljiv jezik. Dr. Görke (Breslau) ocenjuje šolske izprehode: »Predvsem so učni izprehodi, poleg higijeničnih dobrin, velike vrednosti radi mnogih nagibov, ki jih otroci dobe. Saj tu vidijo reči, ki jih nujno rabijo in ki njih pomen veliko lažje spoznajo, če učiteljevi razlagi sledi direktna nazornost. Spoznavajo življenje po ulicah in cestah, vidijo, kako se ljudje obnašajo v družbi. Na prostem, na travniku in v gozdu opazujejo prirodne prikazni, ki bi jim sicer za vedno ostale nerešene uganke. Njih nazori se jasniijo, opazovanje se poostri, predstave se razširjajo, samozavest se dviga. Na ta način se naučijo toliko iz življenja, da se pozneje, ko res stopijo v življenje, ne čutijo osamele. Raste jim zanimanje za razne dogodke v življenju, pa tudi veselje in ponos, da bodo mogli kdaj v življenju marljivo sodelovati. Razmerje med učiteljem in učenci postane na takih izprehodih pristrčnejše, bolj prijateljsko. Otrok se giblje prosto, neprisiljeno in na ta način pokaže marsikatero stran svojega značaja, ki bi učitelju pri zgolj šolskem pouku ostala prikrita. Celo otroci z zakrknjenim, nepristopnim značajem se tu nekako otajajo in postanejo zaupljivejši.«

Podobno piše tudi učitelj Hanke: »Ne zamudimo poleg pravega pouka tudi priložnostnega! Poučni izprehod na prosto, v delavnico, v cerkev, ali v muzej koristi mnogo več, kot najskrbnejše sestavljena učna enota. Da otroci na izprehodu učitelja izprašujejo, je mnogo več vredno, kakor da na skrbno sestavljena vprašanja pri pouku odgovarjajo. Ker je potrebno, da otrok tudi izven šole samostojno misli in dela, je potrebno, da so v šoli kot učila res taki predmeti, ki otroka v vsakdanjem življenju najčesteje srečavajo. Ko so doživeli nevihto ali povodenj, ali videli požar, ali če velika nesreča razburja odrasle in otroke, tedaj je za verska čuvstva pri slaboumnih otrocih pripravnejši čas kot v marsikateri uri krščanskega nauka. Vsebina policijskih svaril na oglu mestnih ulic v šoli poljudno razložena in k temu prikladna razlaga socijalnih dolžnosti vsakega posameznika v človeški družbi, je našim otrokom bližje kot svetovna zgodovina. Če učitelj naporno šolsko delo osladi s kratko povestico, je to za male pravo praznično razpoloženje in prinaša več koristi kot razgovarjanje o težko umljivem berilnem sestavku. Stenska ura, stenski koledar, toplomer, veterinica, jasno ali oblačno nebo in pravilno razumevanje tega nudi zadostno snov k vsakdanjim, menjajočim se in baš zato vedno zanimivim izpremembam.«

(Dalje.)

Krenimo na nova pota.

Nadučitelj J. Polák.

(Dalje.)

Priporočil bi rad še spored pri računskem pouku. 1. Učitelj pove nalogo. 2. Eden izmed otrok sklepa. 3. Eden izračuni. 4. Eden pove odgovor. Tako ravnanje pospešuje delo v skupnosti, zbudi čut medsebojnega tekmovanja. Sploh je tako delo tudi velikega pomena za logično mišljenje in za pravilno razvrščanje misli. Svariti bi pa bilo, da se ne pri ustnem, ne pri pismenem računanju naloge ne ponavljajo; zakaj iz tega se rodi nepazljivost, komoditeta, nesamostojnost, nemir itd.

Več dela nego z ustnim, ima učitelj tekom zadnjih treh šolskih let s pismenim računanjem. K posameznim računskim operacijam naj preide učitelj šele tedaj, ko se znajo otroci v novem številnem krogu (čez 1000) že dodobra in samostojno kretati. Tudi ob posameznih računskih operacijah je treba vaje do popolnosti; zakaj čim dalje in natančneje obdelujemo cela števila, tem lažje gre delo izpod rok, ko dospemo do decimalnih števil. Nikar torej ne hiti naprej k novi računski operaciji, če stare nisi obdelal še dodobra; bolje nekaj in to dobro, nego vse, a površno. Od izbire snovi je tudi pri pismenem računanju zavisno veselje do učenja in dela: čimbolj privlačna je snov, tem večje bo zanimanje za delo. Ponavljam zopet in zopet: Zajemaj iz življenja, vpoštevaj krajevne in časovne razmere, dogodke, resnične dnevne cene. Računaj z otroki danes nekaj o domu, jutri o vrtu, pojutrišnjem o sadovnjaku, živini, žitu, drvah itd. Zbudi zanimanje med otroki že prejšnji dan s tem, da jim napoveš, o čem bodo računili jutri.

Ali naj v ljudski šoli računimo tudi z vlomki? — Da. Računica za ponavljalne, oziroma za kmetijsko nadaljevalne šole nudi tudi take račune. Kdor pa hoče, da bo imel pri tem oddelku uspeh, mora računiti — vsaj izprva — tako nazorno, kot bi imel opraviti s prvenčki. Računanje po samih pravilih je pa podobno pouku slovnice po definicijah. Otroci znajo pravila, a jih ne znajo uporabiti.

Koliko naj se pri pismenem računanju govori? Kar je neobhodno potrebno govoriti, naj bo kratko, pravilno in jasno. Ravnalo bi se takole: 1. Učitelj pove nalogo, učenci jo nastavijo v okrajšani obliki; 2. eden izmed otrok sklepa; 3. račun izvršuje več učencev; 4. eden izmed učencev pove odgovor. Tekom let sem se uveril, da je velikega pomena tudi pismeno računanje v zboru; zakaj večkratna vaja donese v razred enakomerno delo, t. j. otroci ne zaostajajo in tudi ne prehitevajo. Pogoji, brez katerega pismeno računanje ne uspe, je vaja.

V zadnjih treh šolskih letih moramo posvetiti tudi merstvu nekoliko pozornosti. Res je, da bi bilo v 4. šolskem letu še malo prezgodaj, če bi hoteli govoriti o merstvu kot takem; vsekako pa lahko v 4. šolskem letu ustvarimo pripravo za ta pouk, t. j. seznaniti moramo otroke s potrebnimi dolgotnimi in ploskovnimi merami. Za 5. šolsko leto bi priporočal slučaje iz življenja; v poštevi bi prišli sledeči liki: kvadrat, pravokotnik, trapez, trikotnik in krog. Za 6. šolsko leto bi pa prišle na vrsto sledeče telesne

mere: kocka, prizma, valjar, piramida, stožec in sod; zakaj le na podlagi vsega tega govorimo lahko v 7. in 8. šolskem letu, t. j. v ponavljalni šoli, o posestnih in stavbnih načrtih. Kako se dá vse to prav preprosto, enostavno in razločno izvršiti, je razvidno iz Dragotin Humkovega »Merstva«. To delo se mi zdi zelo praktično in dovršeno. Študij te knjige donese učitelju obilo dobička.

Dospel sem do realij. Že v začetku sem obljubil, da bom izpregovoril pri tej priliki o realni knjižici. Predvsem nastane vprašanje, če so realne knjižice v ljudski šoli dovoljene? Vsekako, in sicer na vseh štiri- in večrazrednih ljudskih šolah. Vzrok, da še sedaj nimamo niti najpreprostejše realne knjižice za šolske namene, je menda v tem, ker prevladuje mnenje, da v berilih podana realna snov docela zadostuje. Ali je to mnenje upravičeno? Komaj. Večinoma je realna snov prirejena tako, da malo koristi učiteljem in še manj učencem in učenkam. Ob realni knjižici bi imel učitelj več prostosti in več časa. Prostost bi ga usposobila za temeljito predavanje in eksperimentiranje. Realne knjižice za šolske namene so potrebne tudi zato, ker bi podale otrokom nekako zaokroženo realno znanje, kakršnega jim tozadevni odlomki v sedanjih berilih nikakor ne morejo nuditi. Seveda sestaviti tako knjižico ni igranja! Kljub temu sem se lotil težkega dela in ga sestavil v vseh glavnih obrisih. Začetkom šolskega leta 1917./18. pa upam, da ga bom izkušenim pedagogom že lahko predložil v pregled, ker več oči več vidi, in kolikor glav, toliko misli.

Ta uvod se mi je zdel potreben, preden preidem k posameznim realnim panogam. Povedal sem že, da tvori opisovalni nazorni nauk — deloma tudi pripovedovalni — v 1. in 2. šolskem letu nekake predvaje za realni pouk. Isto sem trdil tudi o realnem pouku v 3. šolskem letu. Razložek je samo ta, da nudita 1. in 2. šolsko leto orodje, v 3. šolskem letu pa se vadijo otroci omenjeno orodje že tudi rabiti. Pravi realni pouk pa nastopi šele s 4. šolskim letom. Predvsem nastane vprašanje, kaj in kako bi bilo treba tekom zadnjih treh šolskih let učiti iz zgodovine, zemljepisja, prirodopisja in prirodoslovja.

Iz zgodovine bi priporočal za 4. šolsko leto sledeče: 1. Cesarska pesem. 2. Cesar Karel I. in cesarica Zita. 3. Odlomki iz svetovne vojne. 4. Občina. 5. Okraj. 6. Dežela. Glavni pogoj za uspeh so male porcije. Izključeno mora biti tudi vsako presenečenje, t. j. otrokom mora povedati učitelj že prej, o čem se bodo učili. Naroči jim morda, naj o tem kaj berejo ali izprašujejo tudi domače. Varuj se pa formuliranih stavkov. Kdor jih je zanesel v ljudsko šolo, ta zasluži, da mu damo naslov grobokopa — samostojnosti. Kar le morejo, naj najdejo otroci sami. Iz tega in iz vsega, kar doda učitelj, naj se sestavi celota, ki bo pri vsakem otroku nekoliko drugačna, individualna. Paziti je pri zgodovini tudi na primerne dogodke med letom. Taki dogodki so: 1. rojstni, godovni dan cesarja in cesarice; 2. nastop vlade. Zgodovinsko snov je treba kar le mogoče družiti z zemljepisjem; saj sta si zgodovina in zemljepisje v najbližjem sorodstvu ter se med seboj dopolnjujeta in izpopolnjujeta. V 5. šolskem letu bi se naj seznanili otroci z odlomki iz zgodovine slovenskega naroda. Izvedeti

bi pa morali tudi o zgodovinskem razvoju naše države, t. j. seznaniti bi se morali z Babenberžani in Habsburžani. Iz državljanstva bi pa priporočal, da se otroci, vkolikor so sposobni, seznanijo z izrazi: cesar, ministri, državni zbor, delegacije.

(Dalje.)

Spominščina.

Francka Zupančič.

Krasnega majniškega jutra so zažareli nebotični velikani v svitu jasnega solnca, visoko kot — njeni cilji . . . Pogrebni dan blage, vzorne gospodične Pavle Brezovšek, učiteljice v Rovtah.

Slabotna po mučni bolezni pred osmimi leti je iznova nastopila naporno službo. Svetlo kakor mlado jutro je zopet zaplamtelo v gorečem srcu upanje, da se ji zopet odpre pot v srečno žitje med ljubljenski. Pavla, naš vzor! V ponos in veselje ti je bilo neumorno delovanje. Zvesta, neutrudljiva, vzorna si bila v lepem poklicu. »Marljiva kakor čebelica,« je rekel g. nadzornik. Mladini si posvečala ljubezen nedolžnega srca. Pomažala si, brisala solze, občevala z vsakim zaupno in prisrčno. Resno, blede lice, pogled modrih, globokih oči, vse je kazalo odsev velike, ljubeče duše. Odpirala si srce mladini, dajala ji okušati ljubezen in z ljubeznijo si polagala v mlada, vzprejemljiva srca zlate nauke, budila trdno, neupogljivo voljo in krepko samozavest.

Kaj ti je bila samota, trud! Prenašala si jo z mislijo, z bodrilom, da je vse tvoje življenje posvečeno ljubljeni mladini. Vse za mladino, je bilo geslo tvoje duše . . .

Jesen žalostna te je priklenila na posteljo. Vsa tvoja zunanost, blede lica, tožno-mil pogled, je bil sličen človeku, ki ga je spravila neumorna delavnost in trud na rob groba in ki samo še čaka, da se ga dotakne bela žena rahlo s svojimi mrzlimi prsti. Zadnji jesenski žarki so sevali skozi okno na tvojo posteljo, zadnji žarki . . . Moči so ti vedno bolj pešale. Slabela si. Obležala si trpeča, vdano trpeča. Čista, nepokvarjena duša je sevala iz prijaznih, z malo melanholijo prepreženih oči. Videla sem te nekega dne otožno. Bolest se je tedaj naselila v tvoje in moje srce. Ničesar nisva več pričakovali; tvoji cilji so ostali nedoseženi, tvoji upi so bili uničeni. Odnesel jih je lahen vetrič, ki je priplul nenadoma, hitro. Tedaj ti je zaplakala duša. Oči so ostale suhe, brez solz, ki so trpečemu kakor olajšanje v bridkosti; kdor pa trpi brez njih, občuti tisočkrat več v notranjosti, v svojem srcu.

Trpela si vso zimo. Na lahkkih krilih je priplula pomlad, vzbudila z mehkim dihom prirodo . . . Dahnila je smrt vate. Bol te ni več presunila. Le Bogu samemu je ostal še prostor v tvoji duši. In ona mirna, svetlo zvezdna noč, nezabna noč! Tam zunaj nekje je zaskovikal skovir . . . Nemir mi je objel dušo, Pavla! — Plamenček življenja ti je ugasnil, da zaplamtí toliko više pred Kraljico majnika, ki je pozvala svojega otroka.

Drugo jutro so tožno zapeli zvonovi . . . Peli so in njih glas je spel preko gričev; kakor tolažba so bili ti glasovi. Ni te bilo več. Zblestela je marsikatera solza. A zvonovi so zvonili, zvonili . . .

Umrla si, a zabljeni nisi. Sicer je splaval tvoj duh v rajsko radost, a tvoj spomin živi, tvoji nauki žive. Živela si mladini, žrtvovala se stebru bodočnosti. Kdor te je poznal in čul, te mora ljubiti vedno, vedno. V srcu slednjega živiš, ljubljena; v spominu slednjega živi tvoje delovanje. Ne pozabljen, neizbrisljiv je tvoj spomin, Pavla, naš vzor! Bodi ti zemljica lahka!

Abstinencijski kotichek.

—a—

Škodljivost alkoholnih pijač za mladino najbolj dokazujejo izjave zdravnikov.

Znani profesor Nothnagel smatra za največjo napako, ako se daje otrokom pri obedu pivo ali vino. To posebno slabo učinkuje na srce, jetra, ledvice in tudi na živce ter duševni razvitek. Opazovali so šolski napredek pri otrocih v Lipskem ter našli pri 134 šolarjih, ki niso uživali alkoholnih pijač, za 44% prav dober, 49% dober in le za 7% slab uspeh. Od 164 učencev, ki so le včasih dobili take pijače, jih je bilo 35% s prav dobrim, 55% z zadostnim in 9% s slabim napredkom. Od 219 učencev, ki so redno dobivali pivo, je pa bilo 24% s prav dobrim, 57% z zadostnim in 19% s slabim napredkom.

Zelo enak rezultat so dobili pri opazovanju šolarjev na Holandskem. Med učenci, ki so vsak dan uživali opojne pijače, je bilo le 15% dobrih, 40% srednjih, 45% pa slabih spričeval. Izmed učencev, ki so včasih dobivali alkoholne pijače, je bilo 24% z dobrim, 52% s srednjim in 24% s slabim napredkom. Napredek med abstinentnimi šolarji je bil pa dober (35%), srednje dober (48%), slab (17%). Te številke nam več povedo kakor mnogobesedna razlaganja.

Posebno zanimive poizkuse je napravil profesor psihiatrije Kraepelin v Heidelbergu. Opazoval je zlasti številjenje pri osebah, ki so bile enkrat popolnoma trezne, drugič so pa pile nekoliko vina; razloček je bil velikanski. V prvem slučaju je šlo delo hitreje in skoraj brez napak, v drugem pa počasno in zmedeno. Podobno se je opazovalo tudi pri delu črkostavcev po praznikih. Najhujša posledica pri otroku, ki se navadi opojne pijače, je pa ta, da mu nič več ne diši mleko, ki je priznano najzdravejša in najtečnejša hrana zanj. Velika neumnost je torej, ako dajejo starši otrokom opojne pijače ob godovih, in prav taka, ako upijanijo botri svoje birmance, kar se pogostoma zgodi.

Listek.

Iz zapiskov mojega potovanja po fronti.

Praporščak V. Č.

(Dalje.)

Dan pred odhodom, 4. maja, so zopet udarjale težke granate pred Zlati potok. Moštvo je uprav dobivalo večerjo. Niso še bili vsi na vrsti, ko udari težka granata 100 metrov daleč na neki vrt za hišami. V tem hipu prileti na kotel velik kos razcepljenega debla; prst se vsuje kot toča na nas. Jed v kotlu je bila onesnažena, tudi po skodelah so dobili ubogi vojaki za zabelo prsti, da so morali vse proč pometati. Tudi meni pribrni nekaj mimo glave. Bil je kosček granatnega drobca, ki mi je to pot še prizanesel. V tem času se je pojavilo pri polku tudi par slučajev pegastega legarja, zato smo se morali 10. maja utaboriti v okolici po gozdovih. Kmalu je imel gozd popolnoma izpremenjeno lice. Vsaka stotnija je svoj prostor pregradila z gostimi vejami; le spredaj je bil vhod. Pot se je od tu odcepila na levo in desno k posameznim vodom.

Blizu glavnega vhoda v sredini je imel naš nadporočnik svojo »vilo«, iz samih šib spleteno hišico z okni in vrati. V sobi je bila spletena nizka postelja in preprosta mizica. Pred to »stavbo« je bila gredica z raznobarnimi cvetlicami in velika miza s stoli, kjer se je blagi gospod s svojimi kolegi kratkočasil. Vse to pa je bilo ograjeno z živo mejo. Pred vhodom si videl obešeno tablico z napisom: »Poveljstvo 8. kompanije«.

V bližini je bilo stanovanje praporščakovo, nedaleč proč pa moja »vila«. Pod stoletnim hrastom je stal moj ograjen šator, ki sem imel v njem napeljano celo električno razsvetljavo. Pred vilo je bil pritrtjen na neko brezo lesen vojnopoštni nabiralnik, kamor je moštvo vlagalo svoja pisma. Kdorkoli je imel le nekaj estetičnega čuta, se je moral pohvalno izraziti o prenovljenem gozdu. Tudi drugače nam ni bilo slabo. Pomanjkanja nismo trpeli; imeli smo redno in tečno hrano ter srkali dobro vince; vode pa tudi ni zmanjkalo nikoli, ker je večkrat deževalo.

Po večkratnem deževju so nastopili krasni dnevi. Ljubo solnce je pošiljalo svoje tople žarke tudi k nam v gozd. Kako prijetno je bilo tedaj v gozdu stopati po mehkem mahu, vonjati sveži in čisti zrak, trgati cvetlice in poslušati ljubko petje živahnih krilatcev, ki se je tako nežno razlegalo po širokem gozdu. Zdaj slišiš udarce znanega tesarja — črne žolne. Zopet tam više se zamaje par vej; pogledaš bolje, vidiš spretno veverico. Visoko nad seboj v vrhovih dreves slišiš neko šumenje — šepetanje. Lahek vetrič maje in nagiblje vrhove k objemu. Nehote se v takih trenutkih zamislim tja v domačo učilnico, kjer sem s svojo ljubo šolsko mladino popeval znano: »Na tujih tleh«.

Oj, le šumi gozd nad mano,
senčni gozd na tujih tleh!
Zdi se mi, da pesem znano
poješ o nekdanih dnehi!

šumi, šumi, gozd zeleni,
pesem poj o prešlih dneh;
kaj ti veš, kako je meni,
ko medlim na tujih tleh — — —

Da, kaj ti veš, kako je meni tukaj! Domotožje je polnilo moje srce! »Ko bi vsaj še enkrat videl njo, — ljubo mamico, potem bi mi bilo laže pri srcu. Z veseljem bi se podal na bojišče in vesel odšel tudi v boj!« tako sem tiho šepetal ter odgovarjal šumečim vrhovom v gozdu.

Dnevi beže. Drago mi je bilo še posebno, ker sem se tu navadno shajal s tovarišem-nadučiteljem A. K., sedaj enoletnim prostovoljcem-četo-vodjem, s Kranjskega. Marsikateri večer sva ob luninem svitu prepela vse znane pesmice. Drugič sva se zatopila v zlate mirne čase otroških let, ko niso še ležale težke skrbi na najinih dušah. Pogovarjala sva se o vzvišeni nalogi učiteljskega poklica, o raznih metodah pri posameznih predmetih, o uspehih itd.

Veseli majnik se je bližal h koncu, z njim pa časi prijetnega bivanja v senčnatem gozdu. Neradi smo morali 29. zapustiti priljubljeno samoto. Nedotaknjene smo zapustili skoro vse naprave in olupšave, izvzemši šatore, ki so bili sestavljeni iz naših platnenih rjuh.

Višje povelje je došlo istega dne zjutraj ob 11. uri: »Odhod polka na postajo Bučac!« V dveh urah smo se odpravili na pot skozi Potok zlati, ki smo se od nje za vselej poslovili. Skril se nam je gozd, skrile mestne hiše in poslopja; le visoki stolp katoliške cerkve nas je še dolgo pozdravljaj in želel: srečno pot...

Proti večeru smo dospeli pred Bučac, kjer smo zavili na desno v bližnji gozd. Tu smo čakali do 3. ure zjutraj, da sta se prej druga dva bataljona odpeljala naprej. Črnosivi oblaki se začno valiti od juga sem in se bolj in bolj kupičijo nad nami; nebo se popolnoma stemni; hkrati se vlije velika ploha, ki napoji žejno zemljo, nas uboge pa premoči do živega. Ni docela nehalo deževati, ko nas pritisne še od druge strani mrzla burja s »pišem«. Vsi premočeni smo se tresli od mraza kot »žepca«. Greli smo se sicer pri napravljениh »kresovih«, kar nam pa ni mnogo pomagalo, ker se na tak način ni mogoče dobro posušiti. Tudi šatore smo si kasneje postavili, a tudi v teh ni bilo mogoče dolgo tičati, še manj zaspali, ker je bilo povsod mokro. — Par uric in odšli smo na postajo. Komur se ni med potjo dobro posušila obleka, se mu je pa v železniškem vozu med vožnjo čez Kolomeo. Prestopili smo dvakrat Prut, dalje mimo Kocmana v Verencanko ter skozi Zastavno v Jurkovce, kamor smo dospeli 31. zjutraj ob eni.

Jurkovce je navadna, preprosta vas v valoviti, plodoviti dolini. Sadno drevje zakriva male in borne kmetiške hiše, da jih skoro težko zapaziš. Tu smo čakali, kdaj nas bo nadležni Rus povabil na ognjeni razgovor.

4. junij — nedelja. V precej čedni sobici, kjer sem bival, me zbudi zgodaj zjutraj ob 3. grmenje topov z zelo kratkimi presledki; poslušam nekoliko časa, pa se zopet zazibljem v prijetno spanje. Okoli 5. ure se zopet prebudim. Vstanem. Čulo se je še močnejše grmenje brez vsakih presledkov. Bobneči ogenj je to! Po dolgem miru so tedaj Rusi vnovič začeli

z ofenzivo. — Zrak se neprestano trese, šipe po oknih žalostno brenkajo; vsa lepa narava skriva ob tem groznem prizoru svoje mlado lice... Ptice utihnejo in nekako zbegano letajo semintja, išoč rešilnega izhoda, varnega zavetja. (Dalje.)

Katehetski vestnik.

Katehetske beležke.

Nauk o Sv. Trojici je pojasnjeval sv. cerkveni učenik Izidor s primero iz narave. Kot ponazorilo je uporabil trojno barvo ametista: »Ametist se iskri v treh barvah; iz njega odseva škrlatnordeča, vijolična in rožnordeča barva. — Škrlat je barva moči in svedoči vsemogočnega Očeta, Stvarnika in Kralja nebes in zemlje. — Vijolica s svojo barvo je znamenje ponižnosti in znači ponižnost vélovečenega Sinu božjega. — Roža vrtica s svojo krasno rdečo barvo je simbol ljubezni ter kaže ljubezen Sv. Duha.«

Drobne opazke. Pri konferenci ljudskošolskih katehetov v Ljubljani se je ugotovilo dejstvo, da so se prav majhni otroci pri slovesnosti prvega sv. obhajila najlepše in najspodbudnejše obnašali. Starejših se že polasča neka ničemurnost, ki jih zavede, da se preradi zamotijo z novostjo v obleki, kar se opazja kaj lahko zlasti pri deklicah. Zato bi bilo svetovati, da se za ta dan ves preobilni nakit, zmršene las in vsaka preočitvidna posebnost opusti, kar bi se pač moralo dopovedati v prvi vrsti staršem. — Navada, da pridejo prvoobhajanci s svečami v cerkev, je sicer lepa, pa tudi stara, vendar pa otrokom za oviro. Pri deklicah, ki imajo razprte lase in pajčolan čeznje, je poleg tega tudi nevarno, da se jim kaj užge, kar se je včasih že zgodilo. Ako prvoobhajanci sveče ne prižgo, ampak jih kat darujejo cerkvi, izgubi ta navada pravi namen in pomen; če jih prižgo, jim delajo napotje, jih ovirajo, da ne morejo rabiti knjižic. Ker je večinoma precejšen del prvoobhajancev, ki si sveče le s težavo preskrbe, ali jih pa sploh ne morejo kupiti, bi morda kazalo, da se opuste. V cerkvi Srca Jezusovega v Ljubljani imajo dva velika svečnika, ki imata v obliki stožca prirejene

natike za sveče. Prvoobhajanci prižgo sveče med molitvijo krstne obljube, potem jih pa nesejo k darovanju; nato se nataknejo na oba svečnika in gore med sv. opravilom. Na ta način je slovesnost veliko bolj veličastna.

Ker je naš katekizem za porabo v šoli manj pripraven, si mora katehet večkrat sam pomagati in odgovore umevanju otrok primerno formulirati. Da bi se šolska knjiga docela prezrla in bi se otroci kar brez nje poučevali, pa nikakor ne gre, kajti brez knjige bi otroci pozneje ne imeli nobene opore. Prav je, če so odgovori otrok kolikormoč prosti in ne preveč navezani na besedilo v katekizmu, a dokler ne dobimo nove, boljše šolske knjige, se moramo na to naslanjati in odgovore kolikormoč po knjigi razložiti. Strogost in predalekosežno uhanje na ta ali oni ekstrem se ne more hvaliti. — Osnutek za snov v vsakem razredu posebej je treba napraviti na temelju sedanjega »Podrobnega učnega načrta«, ki je dobro premišljen in modro urejen. V novi izdaji se bo treba ozirati na to, da sta sedaj za 1. in 2. kakor tudi za 6., 7. in 8. razred dovoljeni po dve tedenski uri. — Metoda da katehezi življenje; to življenje neti in podžiga ognjevita vera katehetova, katera mora iz njega goreti, in pa pobožnost, katera mora prevevati besede njegove, prešinjati vse njegovo obnašanje. — Glavna opora katehetova osobito v nižjih razredih je nazornost. Pomagaj si s sliko, rabi kredo, kaži na zemljevidu, hodi po znani poti — do neznanega, od vidnega do nevidnega!

Molitev pred delom in po delu. Ko katehet na kmetih obravnava to stvarino, naj bi ne pozabil omeniti starih lepih navad našega ljudstva, ki vsaj deloma spominjajo na molitev; skoro bi rekel, da so nekaka notranja molitev. Naj jih ne-

kaj omenim. Preden načne mati hleb kruha, ga pokriža. Preden gre oče s konjem na delo, prekriža z bičevnikom tla. Ko prižene gospodar novo živino v hlev, jo gospodar poškropi z blagoslovljeno vodo. Preden spravijo mlatiči izmlačeno žitno zrnje v kot, ga prvi mlatič pokriža z grabljami. Ko delavke na polju sade n. pr. fižol, položijo zadnja zrnca v podobu križa. — Pomenljive so tudi besede, s katerimi začno stari kmetje delo: »Bog in sveti križ božji!« Ob sklepu: »Čast Bogu! Pa smo končali!« J. L.

Zgledi, uporabni pri katehezi.

Križ ga je rešil. Na dan bitke pri Bull-Benu je prišel general Smith prepozno s svojo divizijo k dnevnemu povelju in ni izvedel za geslo dotičnega dne. Bilo je jasno, da ga bodo napadli, ker ga niso poznali. Da bi svojo četo rešil, je vprašal, če je kdo pri volji, da bi se žrtvoval za tovariše. Priglasil se je lep mladenič. »Mar veš, kaj menim napraviti?« je vprašal general. — »Ustrele te.« — »Da, to vem, gospod general.« — Smith je napisal na kosček papirja: »Pošljite mi geslo današnjega dne. General Smith.« — Listič je vročil vrlemu vojaku, meneč, ko ga ustrele, najdejo listič in bodo izvedeli, po kaj je prišel. — Mladenič se je bližal prednjim stražam. — »Stoj! Kdo si?« se oglasi neznan glas. — »Prijatelj,« odgovori vrli vojak. — »Dnevno geslo!« zakliče zopet predstra-

ža. — Mladenič se ni zmenil za resen opomin in je kar dalje korakal. Vsi vojaki so nastavili smrtonosne cevke in pomerili nanj. Ko je mladi junak videl, da se mu bliža zadnja ura, je naredil velik križ, sklenil roki in se ozrl kvišku k nebu. Kot bi trenil, so bile vse preteče puške na tleh pri nogah. Križ, ki ga je bil vojak naredil, je bil namreč tistega dne bojno geslo, katero je določil general Beausegard, kakor dober katoličan. Namesto besed se je tistega dne poslužil križa.

Prisotnost duha. Znani francoski dominikanec Lacerdaire je prišel nekoč v gostilni skupaj z nekim brezvernim človekom, ki se je jel ponašati s svojim brezvernim govorjenjem. Lecordaire ga je iz početka kaznoval s tem, da se zanj ni prav nič zmenil. Ko se je slednjič brezverni klepetavec obrnil naravnost do pater z besedami: »Povejte vendar odkrito, ali ni velika neumnost verovati to, česar človek ne more umeti?!« — »Nikakor ne,« ga zavrne P. Lacordaire mirno, zraven ga pa pošteno zavrne z vprašanjem: »Ali vi razumete? kako je to, da se maslo na gorkem raztopi, jajce pa strdi: dva uprav nasprotna učinka, in sicer ob isti gorkoti.« — »Ne,« pravi brezverec; »kaj pa hočete s tem reči?« — »Nič drugega,« odgovori pater, »kakor da vkljub temu verujete v cvrtje.« — Gobeždač je takoj utihnil; navzoči so mu to lekcijo pač privoščili, marsikdo se je pa tudi zatopil v resne misli.

Vzgoja.

Vljudnost. Vzgoja srca, ki naj bo glavni namen ljudskega šolstva, vsebuje tudi skrb za vljudnost in olikano vedenje. Vljuden je vsakdo, ki kaže odkrito spoštovanje in srčno dobrohotnost v vsem obnašanju do tistih, s katerimi občuje. Vljudnost naj ne bo le nekaj zunanjega, marveč izliv in izraz resnega krščanskega mišljenja, — izraz krščanske ljubezni. Tudi šola naj bo učilnica vljudnosti in olike. Otrok je vljuden: 1. če nikogar ne žali ne z besedo, ne z obnašanjem; 2. če kaže do vseh, ki pride z njimi v dotiko, neko pripravnost

in obzirnost; 3. ako se trudi, — brez oziroma na svojo osebnost — kako bi mogel drugim ustreči.

Skrb za vljudnost spada torej v okvir etične vzgoje, in krščanski vzgojitelj naj smatra za svojo važno dolžnost, da svoje učence tudi praktično pouči o vsem, kar spada k lepemu in vljudnemu obnašanju.

Z ozirom na to bo kazalo, da se vsakdo ravna po naslednjih navodilih:

1. Potrudi se, da boš sam vsekdar vzor vljudnosti in olike; varuj se vsega, kar bi motilo dostojanstveno obnaša-

nje; poslušaj se samo dostojnih in vljudnostnih izrazov, otresi se pa ostrih, trdih in žalečih besedi, še bolj pa prostaškega in jezavega ravnanja.

2. Pokaraj napake zoper dostojnost in oliko, ki jih opaziš pri otrocih, ter porabi tako priliko za primeren pouk in praktična navodila glede vedenja.

3. Opozarjaj mladino, da je treba spoštovati Boгу posvečene osebe, kakor tudi vse predstojnike; obrazloži, kakšne obveznosti imajo otroci v tem oziru do staršev, duhovnikov, učiteljev in do vseh, ki pridejo z njimi v dotiko in pogovor.

4. Strogo terjaj, da otroci vsekdar glavo pripognejo, kadar gredo mimo tebe, ali mimo kateregakoli učitelja, da se odkrijejo in spoštljivo izražajo, če govorijo s teboj ali s kom drugim.

5. Pouči jih, da vljudni otroci nikdar nobene reči ne sprejmo, ne da bi se zahvalili temu, ki jim je kaj izročil.

6. Povej jim, kako nedostojno je, če se otroci med seboj prepirajo, ali če si dajejo razne priimke; prav tako se ne spodobi, da bi koга smešili zaradi telesnih hib ali napak. Dopovej tudi, kako napačno je, če bi kdo po stenah pisal ali črčkal ter s tem škodo čelal.

7. Prav pogostokrat opominjaj in zabičuj s poudarkom, naj pazijo otroci na snažnost v obleki, perilu, naj si redno umijejo obraz, roke, od časa do časa tudi noge in ves život. To zahteva ne le omika, marveč tudi skrb za zdravje in obzirnost do bližnjih.

8. Ne bo odveč, če prilično kaj pripomniš o dostojnosti in vljudnosti v pismenem občevanju.

9. Prav koristno in umestno bo, če otrokom opišeš, kako nedostojna in prostaška je nezmernost v jedi in pijači.

10. Porabi vsak teden četrto ure za pouk o dostojnosti, oliko in omiki — v kolikor je to potrebno in nujno za dotične razmere.

Kaj pričakujejo otroci od tebe... Malj Ivanček, poznejši častivredni don Bosko, se je navzel že od dobre svoje mamice odkritega in globokega spoštovanja do duhovnikov. Hitro je tekel do ceste vselej, kadar je videl, da prihaja domači duhovnik mimo, hoteč ga po-

zdraviti. Župnik je sicer prijazno odzdravil, a šel mirno naprej. To pa ni bilo docela po mislih in željah dobrega fantiča, kajti zvenele so mu po ušesih besede Gospodove: »Pustite male k meni!« Kako rad bi bil videl, da bi bil župnik izpregovoril vsaj kratko besedico z njim! — Gre in potoži mamici. Ta mu pojasni, češ, gospod župnik ima veliko opraviti in misliti, pa se nima časa ukvarjati z malimi fantiči. Deček pa si misli: saj je vendar tudi Jezus imel veliko opravil, a je vendarle še našel dovolj časa tudi za male. »Če bi bil jaz duhovnik,« — si je rekel — »bi prav gotovo posebno rad imel otroke in bi jih ljubeznivo vabil k sebi.« To željo in hrepenenje je malokdo v tako polni meri izvršil, kot don Bosko. — Fac et tu similiter!

Obsodba morilca. Sodnijska obravnava zoper dr. Friderika Adlerja, ki je umoril ministrskega predsednika grofa Stürgkha, je dala povod tudi za pedagoške razprave. Zatoženec, ki je bil obsojen na smrt, in sicer zaradi navadnega umora, je sin voditelja avstrijske socialne demokracije. Zelo je vplivala na obsodbo izjava profesorjev medicinske fakultete na Dunaju, ki se v nji zatrjuje, da je morilec svoje dejanje izvršil v popolni zavesti. Tudi se v označeni izjavi omenja nesrečna vzgoja morilčeva v domači hiši. V izjavi se namreč nahajajo tudi naslednji stavki: »Friderik Adler je zrastel v atmosferi, ki je bila prepojena s politiko. Že kot sedemletnega dečka ga je oče peljal s seboj k neki demonstraciji, kar se je potem vsako leto ponavljalo; spoprijemi s policijo, — kar se je večkrat pripetilo — so napravili na fantiča globok vtis, tako da je sam rekel: »Boj zoper policijo in državno oblast se mi zdi samoposebi umevna dolžnost. Ko je bil njegov oče o priliki tramwayskega štrajka l. 1889. obsojen na 4 mesece zapor, je sporočil to novico 10letni Friderik, ki je bil pri obravnavi navzoč, domačim z nekim ponosom. Tudi poznejše obsodbe očetove so ga navdajale z napuhom. Spoznal je — tako se je sam izrazil — v kazenskem zasledovanju soc. demokratov vedno le neki dokaz, da so na pravem potu.«

To je gotovo, da ga je hotel njegov nadarjeni oče »svobodomiselnost« vzgo-

jiti. Črno zločinstvo tega svobodomiselnega vzgojenega človeka — Friderika Adlerja — je za javne in zasebne vzgojitelje resen opomin, česa se je treba pri

vzgoji izogibati, če hočemo v Avstriji ohraniti stari državljanski in res krščanski red. — Pripomniti je tudi, da je bil Friderik Adler brez konfesije.

Učiteljski vestnik.

Doklada za obleko. Na Ogrskem je izšla vladna naredba, ki dovoljuje duhovnikom, učiteljem in učiteljicam, katere plačuje in vzdržuje država, po 500 K podpore za obleko.

Največ — najmanj. Vojno draginjsko podporo, oziroma doklado dobiva učiteljstvo po vseh avstrijskih kronovinah. Razmerno najmanj je menda na Češkem; kajti samskim učiteljem so dovolili le 180 K; oženjeni z večjo družino dobivajo pa v večjem razmerju — največ 600 K, ako imajo šest ali več otrok. — Na Solnograjskem dobivajo samske učiteljske moči letnih 320 K, oženjeni 400—600 K podpore. — Na Kranjskem doslej samski 240 K, oženjeni 360 in več (po razmerju v družini). — Na Štajerskem je dovolil deželni odbor sledeče doklade: neoženjenim 260 kron; oženjenim 460 K; z ozirom na število otrok do 700 K. — Na Koroškem: provizorični učitelji 180 K; definitivni učitelji od 200—740 K. — Na Moravskem: provizorično učiteljstvo 100 K; samski definitivni učitelji 180 K; oženjeni 240—400 K. — Na Zg. Avstrijskem: provizorično učiteljstvo 200 K; samski definitivni učitelji 400 K; oženjeni 600 K; 800 K, ako imajo več kot dva otroka. Stanarina zvišana za 5 odstotkov nove temeljne plače. — Največ doklade je odmerjene učiteljstvu na Nižje Avstrijskem: definitivno učiteljstvo je razdeljeno z ozirom na vojno podporo v štiri razrede: 240 K, 348 K, 420 K, 540 K. — Ta znesek se pa stopnjuje po višini letnih dohodkov od 240—1368 K. Poleg tega dobe oženjeni ali vdoveci učitelji z več kot 4, oziroma 5 otroki letnih 60 K za vsakega otroka.

Razprava o enotni šoli v nemškem parlamentu je povzročila, da so se zlasti katoliški poslanci jasno izrazili o svojih zahtevah in o zahtevah katoličanov v

Nemčiji, kar tiče ljudskega šolstva. Poslanec Marks je (3. marca 1917) kaj dobro pripomnil, da je v tem vprašanju še prav posebno potrebno, da vsi parlamentarci pravilno pojmujejo označbo nove struje, ki hoče pod imenom »enotna šola« spraviiti šolstvo na napačen tir. Poučarjal je, da se »enotna šola«, kakor jo želi socialna demokracija, ali kakor si jo predložuje nemško učiteljsko društvo, ne da ne misliti ne izpeljati; nato je obrazložil svoje stališče. Rekel je med drugim: Če se enotna šola dosledno izpelje, ni drugače kakor da je simultana (skupna) šola, ki je pa prav zaradi tega katoličani ne morejo sprejeti. Temeljna zahteva katoličanov je, da mora biti šola verstvena, in prav ob tej prvi zahtevi se mora razbiti vsakteri poizkus za sporazum, ki bi se ga lotili zagovorniki enotne šole. Da se šolstvo izboljša, je potrebno v prvi vrsti urediti učiteljstvu dohodke ter zmanjšati preveliko število učencev v posameznem razredu, da bo možno bolj ali manj individualno poučevati. Zdravstvo po šolah je treba ščititi s tem, da se urno odstranijo nevarni otroci in da se ustanove nova mesta za šolske zdravnike.

Glede nadaljnje izobrazbe nadarjenih otrok je naglašal, da pozdravljajo tudi katoliški poslanci vsako napravo, ki more olajšati napredovanje v višji razred. Svaril je pa, naj se preveč enostransko nikdo ne poteguje za akademične cilje, ali za predprave mestne mladine, kar se vsekako opaža pri bojevnikih za enotnostno šolo. Tudi rokodelstvo in obrtništvo potrebuje brihtnih glav in uprav med prebivalstvom na deželi so skriti izredni talenti. Velike zasluže za izobrazbo izvrstnih fantičev so si pridobili zlasti duhovniki po deželi, pa je tudi uprav po katoliških zavodih zelo vzorno poskrbljeno, da se izurijo in izvežbajo izvrstne moči.

V ostalem govoru je poslanec Marks hvalno omenjal tudi domovinske zasluge vsega učiteljstva. Dopada mu skrb učiteljstva, ki vodi skoraj povsod šolske hranilnice, kar bo na veliko korist zlasti po vojski.

Zrelostne preizkušnje na ljubljanskem učiteljskem so bile v dneh od 28. junija do 4. julija pod predsedstvom g. deželnega šolskega nadzornika dr. J. Bezjaka. Aprobirane so bile za ljudsko šolo s slovenskim in nemškim učnim jezikom sledeče gospodične: Bulovec Vera (za slov. učni jezik z odliko), Chwatal Frida (za slov. učni jezik z odliko), Dolenec Matilda, Geiger Mercedes (z odliko), Heflerle Vida (za slov. učni jezik z odliko), Janežič Marija, Keše Kristina (z odliko), Kosem Dana, Kunc Terezija, Kunčič Al., Lachainer Marija, Lakner Marija, Lazar Ana iz Ljubljane, Lazar Ana iz Kamne Gorice, Lederhas Dana, Levec Ana (z odliko), Lilleg Silva, Lunaček A., Moljk Josipina, Murgel Ana (za slov. učni jezik z odliko), Nagu Dana, Nitsch Marija (z odliko), Orehek Angela, Pehani Mar., Petrič Vera, Pintar Ana, Prosenc Ivana, Rapé Ludmila, Rekar Vera (za slov. učni jezik z odliko), Rožman Marija (z odl.), Rupnik Ivana (z odliko), Sekula Marija, Stiene Serafina, Sturm Eliza, Ukmar Iv. (za slov. učni jezik z odliko), Zalar Viktorija, Zupanec Bogomila. — Na moškem oddelku je maturiral samo en gojenec, ker so vsi drugi (četrtoletniki) v vojni službi in deloma napravili izpit že med letom.

Razpisana so ravnateljska mesta na gimnaziji v Novem mestu, na II. državni gimnaziji v Ljubljani in na realki v Ljubljani.

Nadaljevalne šole za deklško mladino. Pri nas kakor tudi drugod je že prodrlo prepričanje, da vsakdanja ljudska šola ne da vsega potrebnega za življenje, da bi bila to prva zahteva. Ključemo in dregamo, poudarjamo in zahtevamo: Uči in vzgajaj za življenje! Toda zastareli učni načrt, ki se ne mara umakniti modernejšemu in prikladnejšemu, je ovira, ki učitelja priklepa na mrtvo črko in odvrča od praktičnega življenja. — Nekje smo zasledili tak-le načrt, ki naj bi bil podlaga za pouk mladenk v nadaljevalni šoli:

1. Veronauk. Jasen vpogled v versko-etična življenska vprašanja.

2. Jezikovni pouk. Spoznavanje in spoštovanje čiste, domače, zdrave ljudske govorice.

3. Domača zgodovina. Prisrčni razgovori o vaškem življenju, o kmečkem stanu prej in sedaj.

4. Zdravstvo in negovanje dojenčkov s posebnim ozirom na prvo pomoč v slučajih nesreče in nevarnih bolezni.

5. Državljanski pouk. Tu sem spada navodilo o združništvu in zavarovanju.

6. Nauk o praktičnem gospodinjstvu v različnih strokah mora imeti prvo in najvažnejše mesto.

7. Kot strokovni pouk se smatra tudi nauk o gospodarstvu. Tu sem spada pouk o sadjarstvu, zalenjadstvu, o prešičereji, govedoreji, perutninarstvu in mlekarstvu.

Ves pouk mora biti praktičen, združen z življenjem in namenjen za življenje. Vplivati mora vzgojno, t. j. vcepiti mora čednosti dobre gospodinje: točnost, štedljivost, snažnost in red.

Nabiranje oljnatih semen, bučnih in sadnih pečkâ. Vsled ukaza najvišje šolske oblasti je naročeno šolskim otrokom, naj vsaj trikrat na mesec skupno pod nadzorstvom nabirajo semena, rastline in razno perje, kar se bo vse porabilo v vojne namene in za prehrano. Kot oljnatih sadeži so označeni: žir, seme solnčnic, sadne in bučne pečke, pečke melon in kumar. — Za prehrano in krmno se priporoča zbirati: želod, divji kostanj, lipov in javorjev sadež, perje kopriv. — Kot predivo se v prvi vrsti izdelujejo koprivne steblice, ki imajo vlaknasto snov. — Nadomestilo za čaj: šipek, dymulje, regratove korenine (v jeseni), glogov sad, jerebika, glogulja, čemž, limbov orešek.

Kolike množine se naberejo z majhnimi doneski vseh slojev, zlasti mladine, dokazuje vojni urad za prehrano v Nemčiji. Lani so v vseh nemških pokrajinah znesli skupaj okrog 3000 ton najboljših pečkâ. Ta zaloga je dala približno 126.000 kg olja. To je pač uspeh, ki ga more doseči le enotno organizirana skupnost. Zato naj bi se tudi pri nas ta

važna zadeva ne prezrla. Učiteljstvo naj prepričevalno in navduševalno vpliva na mladino in na ljudstvo, da se z vso marljivostjo loti nabiranja zgoraj označenih stvari, zlasti pa še jabolčnih pečk. Sadja bo letos veliko; naj ne gre dragoceno seme v nič!

Reforma. Katoliška državna gospejna organizacija je nedavno razposlala pomenljivo okrožnico s pozivom, naj bi vsi, ki se zanimljejo za reformo šolstva, izrazili svoje želje zlasti o preuredbi dekliških šol. Organizacija pričakuje namreč, da bo po vojski med drugimi važnimi reformami prišla na vrsto tudi preureditev naše ljudske šole, ki je v sedanjih obliki bolj ali manj »tuja življenju«. Z omenjeno okrožnico upajo dobiti nekak pregled raznih mnenj in želja, ki se porajajo v širših slojih glede šolstva. V bodoče — pravi okrožnica — ne smemo več dopustiti, da bi bile dekliške šole urejene po vzoru deških šol; skušati moramo, da dosežemo v ljudski šoli tako vzgojo in izobrazbo, ki bo umerjena za delokroge našega ženstva. V tem zmislu je govorila o priliki zborovanja zgoraj omenjene organizacije na Dunaju gospa Marija pl. Bankovska, predstojnica civilnega dekliškega penzionata na Dunaju.

V okrožnici so formulirana naslednja vprašanja:

1. Ali naj se dekliška ljudska šola

uredi kot enotna šola za deklice vseh stanov ter zaključi s poukom v gospodinjstvu?

2. Ali naj velja to tudi za deklice, ki se pripravljajo za srednje šole?

3. Ali naj se pouk v gospodinjstvu prihrani samo za zadnje leto, ali razdeli na več letnikov?

4. Ali naj se v enotni šoli ohrani sistem učiteljic-razrednic po vseh razredih, ali pa je želeti, da se nastavijo v višjih razredih strokovne učiteljice?

Spremembe. Črnomelj: Olga Rešič, supl., Štrekljevec. — Kamnik: Am. Kredar, supl., Radomlje. — Kranj: Marija Bahovec, supl., Friderik Kovač, provizorični učitelj, Železniki. — Krško: Karmen Hvala, supl., Št. Rupert. — Ljubljana: Danica Tavčar, supl., mest. nem. deš. lj. šola. — Ljubljanska okolica: Marija Fajdiga, prov. voditeljica, Šmartno pod Šmarno goro. — Radovljica: Melita Šivic, pr. učit., Bled.

Iz seje deželne šolskega sveta dne 7. julija 1917. Imenovana sta bila: Svetek Albina za učiteljico na nemški mestni dekliški šoli v Ljubljani in Skebe Venceslav za učitelja-voditelja na enorazredni ljudski šoli v Preloki. Hermina Širnik, učiteljica v št. Gotardu, in H. pl. Tursansky v Kočevju sta začasno vpo-kojena.

Raznoterosti.

Učitelj — finančni minister. Novi ruski finančni minister Šingarev je bil svoj čas učitelj. Njegovo življenje je bilo docela preprosto. Ker je slabega želodca, je moral vsako leto v Karlove vari; kot učitelj ni imel dovolj sredstev v ta namen, zato si je pomagal s predavanji.

Starost nekaterih znamenitih skladateljev in glasbenikov: Franc Schubert je dosegel samo 31 let, Mozart 35 let, Mendelsohn-Bartholdy 38 let, K. M. pl. Weber 39 let, J. Strauss je živel 45 let, Schumann 46, Adam 52, Beethoven 56, Bach 65, Marschner 66, Konradin Kreuzer 67, Rih. Wagner 69, Spontini 72, Meyerbeer 72, Händel 74, Spohr 75, Rossini 76, Haydn 77, Cherubini 81 let.

Goba in cunja. Oboje rabimo v šoli. Navadno pa učenci najprej s suho cunjo brišejo šolsko desko, potem pa z mokro gobo. Cunja pa napravi v bližini table vedno mnogo prahu in prah od krede je jako oster ter škodljiv očem in grlu. Cunja se sicer večkrat stapa zunaj, ali vendar ne vsekdar, ko se tabla izbriše. Zaradi tega je veliko bolje, ako najprej obrišemo tablo z mokro gobo, ki kredo lepo pobere s table brez prahu, potem pa mokro tablo obrišemo s snažno suho cunjo. Goba se da lepo izprati.

Nekaj razglednih točk za ljubljanske šolarje. Najbolj pristopen prostor posebno za male učence je za tivolskim gozdom pred hotelom »Bellevue«. Tu imamo

lep razgled čez mesto, na Posavje in Kamniške planine. Še lepši in obširnejši razgled je z Gradu, zlasti s »starih šanc«. (Tu je bila pretekli mesec tudi presvetla cesarica Zita.) Razgled imamo tudi čez Ljubljansko barje (Krim) in Polhograjske hribe (dolomite). Vse pa prekosi razgled na Golovcu, pred opuščeno gostilno »Na Visokem«. Pogled imaš na Karavanke (Storžič, Stol, Golica, Kepa), vidiš pa tudi vse Julijske planine z mogočnim Triglavom. Ker pouk v naravi popolnjuje šolski pouk, pelji pogostoma šolsko mladino v prosto naravo! —a—

Za dijake. V Splitu je nedavno umrl odvetnik dr. Josip Dimitrovič, ki je slovel kot izborni zagovornik in jurist. Prisluzil si je lepo premoženje, pa je bil bogat tudi po očetu. Nedavno je umrl ter zapustil skoraj vse premoženje — okrog 700.000 K — za ustanove dijakom.

Koristno domovini. V Monakovem so dobile učence v šoli nalogo: »Kako lahko koristim v današnjem času domovini?« Neka učenka je zapisala: »Danes lahko koristim domovini, ako malo jem in dalj časa nosim srajco.« H.

Kako je v Rusiji. (Dopis tovariša-nadučitelja Silvestra.) — Orehov, Tavričeskaja guber. 25. dec. 1916. — Tretji Bo-

žič! V Orehovu! Diham, hvala Bogu, precej svobodno. Skoro bi zabil, da sem v ujetništvu. Gospod »zemski doktor« mi je dal spričevalo, da nisem za težko robotu in tako sem »popal« v — »kolobasnajo«, kar je posebno sedaj važno, ko imajo pravoslavni post, katerega se zlasti strogo drži priprosto ljudstvo. Delati je seveda treba, zato pa se imam drugače precej dobro. Trikrat na dan meso. Zjutraj klobasa ali holodnoje (žovca) z gorčico, opoldne boršč, meso in »žaroke« (pečenka), zvečer kakor opoldne in čaj. Tako dan za dnem. Plača je seveda mala in zato z veseljem sprejemam novce od doma, posebno ker imam tudi druge izdatke, in sicer potrebne. Če kaj posebnega ne pride (nakar seveda še od daleč ne mislim —) in mi ljubi Bog ohrani zdravje, ostanem tu do 1. aprila 1917. — Kako kaj v Vas? V časopisih te dni mnogo čitam o nameravanem miru. — Pa novega cesarja imate. Novi papež, novi cesar, novi ministri, nov deželni predsednik kranjski itd. Kaj bo res vse novo, ko pridemo domov?! — Nadučitelj Fran Silvester. — Opomba: Zадnja dopisnica z dne 19. marca 1917 ima kratko sporočilo: Dobro nam je v novi, svobodni Rusiji.

Šolsko naznanilo*

o učencu *Ivanu Vojska*, roj. *1./II. l. 1907* na Dunaju, *4.* razred.

Šolsko leto	Štev. zam.		Vednje	Pridnost	Veronauk	Jezik, p.	Branje	Pisanje	Potepanje	Nastavljanje (za hrano)	Razpečav. pos. izdaj.	Seksualna razjasnitev	Podpis staršev ali namestnikov
	opravičenih	neopravičenih											
1913/14	—	—	1	1	1	1	1	1	—	—	—	—	<i>Janko Vojska</i> oče
1914/15	6	10	2	2	2	2	2	2	3	—	—	3	<i>Ana Vojska</i> mati
1915/16	4	50	3	3	3	3	3	3	2	2	2	2	<i>Ana Vojska</i> vdova
1916/17	—	100	4	4	4	4	4	4	1	1	1	1	<i>A. Navihan</i> očem

učenec *ni* sposoben za višji razred, *sicer pa sposoben za vse drugo.*

O. Jojmenec l. r.,
šolski voditelj.

I. Strel l. r.,
razredni učitelj.

* Iz nekega šaljivega lista v spomin na vojni čas.

Policijo za otroke so uvedli v Sze-
gedinu, kjer se istotako kakor marsikje
drugod opaža, da mladina moralno pro-
pada. Policijsko službo so poverili več
sto gospodom in damam iz vseh krogov
prebivalstva, ki opazujejo zanemarjeno
mladino pri igrah, na sprehodih, na ulici
in drugod ter preprečujejo kaznjiva ali
nenravna dejanja. Težje slučaje morajo
naznaniti nadzorstveni oblasti za mla-
dino.

Minister in pletenje nogavic. Pruski
naučni minister je opomnil šolska vod-
stva, naj z vso pozornostjo negujejo zla-
sti pletenje nogavic. Minister zahteva,
naj se ljudstvo pouči, koliko denarja se
po nepotrebnem zapravlja, ako se kupu-
jejo nogavice, ki so pletene na stroju.
Ročno pletene nogavice se ne raztržejo
tako hitro in se dajo popraviti, kar po-
menja velik prihranek za dom.

Zoper »poljubljam roko«. V odborovi
seji damskega društva »Eliška« v Nem.
Brodu je bilo vsled predloga gđc. taj-
nice enoglasno sklenjeno, naj se vse
članice društva kar najodločneje upro-
temu praznemu, smešnemu in nemoder-
nemu pozdravu. Da se to dokaže, se
naj naprosijo tudi vsi lokalni listi, da
objavijo »Poslano«, v katerem se ta
pozdrav po zaslugi obsoja. Otenem se
pozivajo vse dame, naj na pozdrav »Po-
jubljam roko« ne odgovarjajo. — Ta
neprikladni pozdrav se je udomačil tudi
po nekaterih slovenskih dekliških šolah,
le s tem razločkom, da je še nekoliko
bolj neokusen, ker je okrajšan. Čuje se
večkrat »Ljubim roko!« — Res smešno!

»Tetka iz parka...« Kdo in kaj
je to?... Rodila se je ta tetka v
Stockholmu, kjer jih je sedaj že več.
Pojavile so se tudi po drugih mestih.

Prišlo je takole. Nekaj dobrotnikov za-
puščenih otrok, ki se potepajo po ulicah,
ker jih starši ne morejo nadzorovati,
nabere večjo vsoto denarja, ki se izroči
zanesljivi starejši ženi v gotovem parku,
da prevzame nadzorstvo nad vsemi
otroki od 3 do 7 let. Otroci jo imenu-
jejo »tетка« in jo slušajo, »tетка« pa
nanje lepo pazi. To je vse. Preprosto
sicer, toda pametno. Matere z mirno
vestjo zaupajo svoje otroke »tetki« v
parku in gredo na delo.

Nagla smrt. V nedeljo, dne 8. julija,
se je nepričakovano hitro preselil v več-
nost vpokojeni ravnatelj idrijske rud-
niške šole g. Alojzij Novak — v
starosti 65 let. Isti dan je bil šel še
peš v bližnjo ledinsko župnijo. Ko se
je vrnil, je čutil slabost pri srcu; hoteč
se nekoliko okrepčati, je naglo izdihnil.
Pokojni je služboval dobrih 40 let v
svojem rojstnem mestu, kjer je jel koj
poučevati, ko je dovršil pripravnico.
Bil je zgled marljivosti ter se je tudi
kot vpokojenec še vedno loteval pouka,
tega in onega dela, n. pr. pri društvu
za mladinsko varstvo, pri čipkarskem
tečaju in dr. Imel je lep pogreb. —
Mir njegovi duši!

Svarila in pouka je treba mladini,
da se ne bodo ponavljale nesreče z
raznimi eksplozivnimi predmeti, kakor
se je to letos že večkrat zgodilo. Vo-
jaška oblast prosi cenj. učiteljstvo, naj
opozarja otroke po šolah, kako nevarno
se je igrati z naboji, izstrelki in raz-
strelilnimi predmeti. Respo in odločno naj
se posvaré, naj pod nikakim pogojem ne
jemljejo v roke stvari, ki so namenje-
ne za vojsko. Karkoli se najde voja-
škega, naj se pusti nedotaknjeno ter naj
se obvesti o tem orožništvo ali pa vo-
jaška straža.

Slovstvo in glasba.

**Kratka zgodovina slovenskega slov-
stva.** Spisal prof. Ivan Grafenauer. I. Od
začetka do marčne revolucije. V Ljub-
jani. 1917. Založila Katoliška bukvarna.
Tiskala Katoliška tiskarna. Cena 3 K
40 vin.

160 strani obsegajoča knjiga ima na-

slednja poglavja: I. Predkrščanska doba
do okoli 800. II. Krščanski srednji vek
(800—1530). III. Doba luteranstva (1500
—1598). IV. Doba katoliškega preporo-
da (1598—1765). V. Prosvetljena doba
(1765 do okoli 1810). VI. Doba roman-
tike (1810—1848).

Že prvi pogled v to lepo knjigo našega veččaka prof. Grafenauerja te pouči, da smo dobili Slovenci zgodovinsko delo, ki ne našteva suhoparnih dejstev, marveč razkriva posamezne dobe v razvoju slovenskega slovstva z jasnim pregledom, s točnostjo in živahnostjo, s previdno razsodbo, jedrnato in stvarno. Naše dijaštvo — ki mu je menda knjiga v prvi vrsti namenjena — bo črpalo iz nje ljubezen do maternega jezika, bo imelo v nji najboljši pripomoček za študij slovenskega slovstva. Zgodovino bo bral z zanimanjem inteligent, a ugajala bo tudi priprostemu Slovincu.

Uredništvu je bilo poslano: **Izvestje** (X.) cesarja Franca Jožefa I. mestnega dekl. liceja v Ljubljani. Šolsko leto 1916-1917. Izdal Iv. Macher, c. kr. profesor in ravnatelj.

Jahresbericht des Mädchen-Institutes der Ursulinen in Bischoflack über das Schuljahr 1916/17.

Der Volksschulunterricht. Handbuch der allgemeinen Unterrichtslehre und der Methodik der einzelnen Lehrfächer der Volksschule. Unter Mitwirkung praktischer Schulmänner herausgegeben von Johann Joseph Wolff, Schulrat, Kgl. Kreisschulinspektor, und Leonhard Habrich, Kgl. Seminaroberlehrer. Erster Band: Die Methodik der einzelnen Fächer. gr. 8° (XXII u. 656 S.). Freiburg 1917, Herdersche Verlagshandlung. 10 M. geb. in Halbleinwand 12 M.

To veliko znanstveno delo združuje obenem to troje: zgodovinski razvoj, današnje stanje in vse novodobno prizadevanje za izboljšanje metode ter skuša vse to enako uveljaviti. Avtorji so se zedinili v naslednjih mislih: 1. Metodo je

treba s stanjem znanosti ohraniti v koristni zvezi. Snov zahteva svoje pravice v bistvu, posebnostih in sestavi. Treba jo je uvezati v jasne pojme — v urejene enote, tako da jo bo moč koristno uporabiti. 2. Poučno-tehnična oblika snovi se mora prilagoditi naravnemu umskemu razvoju. 3. Načelo delovne šole se izkoristi v kolikormoč primerni meri tudi pri metodi. Nauk postane duševna last človekova najbolj s tem, ako sam opazuje, misli, sodi. 4. Obseg in cilj posameznih predmetov se ne sme prekoračiti in z zahtevami ne predaleč tirati, razen v kolikor je povprečno možno v ljudskih šolah doseči.

Knjiga je uporabna in namenjena za prakso; daje pa prav tako navodila izvedencu, duhovniku, nadzorniku. Pripravna je predvsem za vse, ki hočejo napraviti usposobljenostno preizkušnjo. — Knjiga obsega na 656 + XXII straneh nauk o metodi za vse predmete ljudskih šol. Drugi zvezek bo razpravljal splošno o metodiki.

Katehetom bo posebno ustreženo, da ima knjiga na prvem mestu točno, jedrnato razpravo, kako se metodično obravnavajo zgodbe sv. pisma na nižji, višji stopnji; dalje kako poučevati cerkveno zgodovino in liturgiko. Pri razpravi o metodi pri razlagi veronauka se avktor Jožef Schieser posebno poglobi v bistvo in vrednost takozvane razvijalne (monakovske) metode.

Ta dragocena knjiga naj dobi odlično mesto po vseh učiteljskih, katehetskih, duhovskih in drugih javnih knjižnicah. Čuditi se je, da je tako obširno delo moglo zagledati beli dan v sedanjem vojnem času!

Okrožnica.

Št. 7. in 8. (skupna) »Slov. Učitelja« smo zvišali naročnine, si bo uprava na obsega samo 24 strani. Upamo, da pri ta način prihranila nekaj stroškov, da se krajšanju ne bo nihče ugovarjal. Ker ni bo lažje izhajalo.

Uredništvo in upravništvo.

